

Beslutningsforslag nr. B.21. Fremsat den 27. oktober 1987 af Jens Toft (SF), Leif Hermann (SF), Hanne Tanning Jacobsen (SF), Gert Petersen (SF), Bjørn Poulsen (SF), Ebba Strange (SF) og Pelle Voigt (SF)

Forslag til folketingsbeslutning

om parlamentarisk kontrol med efterretningstjenesterne

Folketinget pålægger regeringen:

1. at offentliggøre en årlig beretning om efterretningstjenesternes virksomhed i hovedtræk,
2. at fremsætte lovforslag, der lovfæster det såkaldte Wambergudvalg med dets nuværende opgaver, men således at udvalgets medlemmer udpeges af Folketinget, samt
3. at fremsætte lovforslag om et parlamentarisk kontrolorgan, som modtager oplysninger om den virksomhed, som udføres af efterretningstjenesterne, herunder orienteres om retningslinjer for efterretningstjenesternes registreringsvirksomhed og videregivelse af oplysninger samt retningslinjer for tjenesternes virksomhed i øvrigt.

Bemærkninger til forslaget

Formålet med kombinationen af dels årlige offentligt tilgængelige beretninger, dels en mere repræsentativ udpegning af medlemmer af det såkaldte Wambergudvalg og dels et egentligt folketingsorgan er, at ministrene får adgang til at fremlægge de helt generelle træk ved tjenesternes virksomhed i beretningerne, mere specificerede retningslinjer og virksomhed i øvrigt for folketingsorganet og personsagerne i Wambergudvalget.

Ad 1

Efter forslagsstillernes opfattelse bør de årlige beretninger fra efterretningstjenesterne bl.a. indeholde:

- en beskrivelse af de væsentligste begivenheder med virkning for tjenesternes arbejde i året,
- hovedtræk i samarbejde med inden- og udenlandske myndigheder, herunder andre efterretningstjenester,
- efterretningstjenesternes generelle retningslinjer for deltagelse i den internationale terroristbekæmpelse,
- en beskrivelse af efterretningstjenesternes generelle virksomhed i forbindelse med flygtninge og udlændinge bosiddende i Danmark,
- efterretningstjenesternes generelle retningslinjer for indsats i forhold til danske virksomheder, herunder f.eks. disses overholdelse af COCOM-aftalerne,
- de generelle retningslinjer for overvågning og registrering af danske statsborgere,
- et statistisk afsnit, som belyser antallet af registre i efterretningstjenesterne, disses art, antallet af registrerede personer og organisationer, antallet af nyoptagelser og sletninger, antallet af dommerkendelser for indgreb foretaget efter grundlovens § 72 opgjort efter indgrebets art samt antallet af tildelingsninger og domfældelser,
- oplysning om, hvor mange personer tjenesterne beskæftiger, og hvilke økonomiske rammer tjenesterne har til rådighed,

- oplysninger om efterretningstjenesternes interne og eksterne publikationsvirksomhed med angivelse af artikelindeks.

Ad 2

Efter forslagsstillernes opfattelse bør det såkaldte Wambergudvalg, der hovedsagelig beskæftiger sig med at føre tilsyn med efterretningstjenesternes registreringsvirksomhed og videregivelse af oplysninger samt med at føre tilsyn med de retningslinjer, der gælder for tjenesternes registreringsvirksomhed, være et parlamentarisk valgt organ. I dag er udvalget ikke særlig repræsentativt sammensat, idet kun den forsvarspolitiske højrefløj er repræsenteret i udvalget, ligesom det heller ikke forekommer betryggende, at udvalget er uden eget sekretariat, hvilken funktion i dag varetages af en politifuldmægtig i politiets efterretningstjeneste. Wambergudvalgets mødeaktivitet er så sparsom, at udvalgets kontrolfunktioner ikke kan udøves med den kritiske grundighed, der er forslagsstillernes intentioner.

Dette udvalg vil således være ene om at varetage kontrollen med personsager, og vi forestiller os, at udvalgets medlemmer for at sikre en høj grad af kontinuitet udpeges for en 6-årig periode med mulighed for genudnævnelse. Udvalgets medlemmer bør derfor efter forslagsstillernes opfattelse ikke være medlemmer af Folketinget, men personer, der i den offentlige debat nyder almindelig tillid.

Ad 3

Efter forslagsstillernes opfattelse bør det parlamentariske kontrolorgan bestå af en repræsentant for hvert af de partier, der har sæde i Det Udenrigspolitiske Nævn.

Kontroludvalgets opgave er at følge tjenesternes virksomhed, hvilket dels sker ved, at udvalget orienteres om de generelle retningslinjer for tjenesternes virksomhed, herunder også registreringspraksis, og dels om disses virksomhed i øvrigt.

Det er forslagsstillernes opfattelse, at efterretningstjenesterne i et demokratisk retssamfund efter hele deres karakter meget let udvikler sig til et

fremmedelement, som uden den nødvendige kontrol uundgåeligt udvikler sig til en stat i staten. De mange skandaler, der har omgivet tjenesternes virksomhed i de sidste 30 år, har da også vist, at den fornødne politiske kontrol ofte har manglet. Forslagsstillerne skal således henvise til beretningen fra kommissionsdomstolen af 13. juli 1977 i den såkaldte Hetleraffære. Men man kunne også nævne affæren fra sommeren 1985 omkring registrering af faglige organisationers fredspolitiske arbejde og ledende socialdemokraters rejse til Sovjet. Og den manglende politiske kontrol er yderligere aktualiseret efter to »uheldige turisters fotosafari« til polske militæranlæg i foråret 1987, en virksomhed, som EkstraBladet har dokumenteret ikke er af ny dato.

Forslagsstillerne ønsker, at såvel befolkningen som Folketinget får et grundlag, på hvilket man kan tage stilling til tjenesternes virksomhed, herunder om denne har en karakter, der er acceptabel for et demokratisk retssamfund.

I dag er problemet, at Folketinget eller dets udvalg kun har de sporadiske skandaler, der opulles i pressen, at basere sin stillingtagen på Fol-

ketinget eller dets udvalg har end ikke kendskab til tjenesternes budgetter, til antallet af ansatte eller til tjenesternes opgaver og retningslinjer i øvrigt.

Forslagsstillerne skal understrege, at vi med dette forslag ikke afskaffer efterretningstjenesterne, ligesom der heller ikke skabes noget, der blot kunne ligne fuld åbenhed om tjenesternes arbejde. Vi bestrider ikke, at det ligger i tjenesternes natur, at der er en grænse for, hvor detaljerede oplysninger der kan gives såvel i offentligt tilgængelige årsberetninger som i kontroludvalget, om end kontroludvalget, der må arbejde under tavshedspligt, har krav på mere udførlige oplysninger end dem, der kan fremgå af de årlige beretninger. Men vi antager, at tjenesternes indsats er i nøje overensstemmelse med Folketingets flertal, og gennem de årlige beretninger vil en lang række myter kunne males i jorden.

Såfremt det – mod vor forventning – skulle vise sig, at tjenesternes virksomhed er af en sådan art, at de ikke har den nødvendige parlamentariske eller folkelige forståelse, er det afgørende for et demokratisk retssamfund, at tjenesternes virksomhed ændres i overensstemmelse med Folketingets flertal.